

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ תבוא, כ"ף אלול, ה'תשל"ד

יוצא לאור לש"פ תבוא, כ"ף אלול, ה'תשפ"א

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ואחת לבריאה

ה' תהא שנת פלאות אראנו

שנת המאה ועשרים להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ תבוא, כ"ף אלול, שבת סליחות הבעל"ט, הננו מוציאים לאור התוועדות ש"פ תבוא, כ"ף אלול, שבת סליחות ה'תשל"ד, הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

טו אלול, ה'תשפ"א (היי' תהא שנת פלאות אראנו),
שנת המאה ועשרים להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע,
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2021 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5781 • 2021

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

בס"ד. שיחת ש"פ תבוא, כ"ף אלול, שבת סליחות, ה'תשל"ד.

בלתי מוגה

א. יום הש"ק זה נקרא בפי העולם — בני"י, שהם עיקר העולם, כדמוכח מזה שבשבילם נברא העולם, כמ"שי בראשית ברא וגו", "בשביל ישראל שנקראו ראשית" — "שבת סליחות", כיון שלאחריו מתחילים לומר סליחות.

ואע"פ שיום השבת הוא יום השביעי של השבוע שעבר, ולאחריו מתחיל סדר חדש,

— וכפי שמבאר רבינו הזקן² הטעם ש"אנו מונין היום יום ראשון וכו'", אף ש"כבר עברו רבבות ימים משי"ב עד עתה, וא"כ איך אומרים היום יום ראשון כו', אלא מפני שבשבת .. העלי' למעלה מבחי' זמן, ע"כ כל יום א' הוא ממש יום ראשון, כמו יום א' של ששת ימי בראשית כו', היינו, שבכל יום ראשון חוזרים כל הדברים לקדמותם כמו בתחלת הבריאה; ומרומז גם בגמרא³ בנוגע לשירו של יום: "בראשון מה היו אומרים, לה' הארץ ומלואה"⁴, על שם שקנה והקנה ושליט בעולמו וכו', שבכל יום אומרים מזמור הקשור עם ענינו של יום זה בששת ימי בראשית — הרי יום השבת שייך גם לימי השבוע שלאחריו, ואדרבה: עיקר פעולת השבת ניכרת בימי השבוע שלאחריו, עי"ז ש"מיני' מתברכין כולהו יומין"⁵,

— ועאכו"כ יום ראשון שסמוך לשבת, ועד שיש בו חלק שנקרא (ע"פ דין תורה ומנהג ישראל) בשם "מוצאי שבת", וכמודגש גם בפיוט הראשי והעיקרי ("די הויבט סליחות"): "במוצאי מנוחה", ובפרט לפי מנהג חב"ד שאמירת הסליחות ביום ראשון היא (לא באשמורת הבוקר, כבשאר הימים, אלא) "אחר חצות לילה ובסמוך לה"⁶, וגם לפי המנהגים שגם ביום ראשון אומרים סליחות באשמורת הבוקר, הרי גם אז אומרים "במוצאי מנוחה" —

כך, שמיום הש"ק זה נמשכת הברכה (לא רק ליום ראשון דסליחות,

(1) בראשית א, א ובפרש"י ורמב"ן עה"פ.

(5) זח"ב סג, ב. פח, א.

(2) לקו"ת שה"ש כה, א.

(6) "היום יום" כה אלול. וראה גם תו"מ

(3) ר"ה לא, א.

— רשימת היומן ריש ע' קנט. וש"נ.

(4) תהלים כד, א.

אלא) לכל ימי הסליחות [כמו שבת מברכים החודש, שממנו מתברך לא רק ראש חודש, אלא גם כל ימי החודש], ובקביעות שנה זו — שיש עוד שבת לפני ר"ה, הנה גם ימי הסליחות שלאחרי השבת שקודם ר"ה, הרי הם מתברכים מיום הש"ק זה⁷.

ב. אך צריך להבין⁸: מהי השייכות של "שבת" ל"סליחות"?

ולכאורה — אדרבה — הם בסתירה זל"ז, שהרי בשבת לא מזכירים ענין של סליחה ומחילה וכפרה⁹ [נוסף לכך שאין לבקש צרכיו בשבת¹⁰, ולהעיר גם ממ"ש רבינו הזקן בסידורו שבשבת אומרים בברכת המזון: "רוענו", ולא בלשון בקשה: "רענו"], ומה גם ששבת ענינו מנוחה¹¹, ו"מנוחה שלימה שאתה רוצה בה"¹², שבשביל זה יש צורך שתהא "כל מלאכתך עשוי"¹³ [וכיון שזהו ציווי בתורה לכל אחד מישראל, הרי בודאי שהדבר הוא ביכלתו כו'], ואילו בשעה שיש צורך בבקשת סליחה כו', לא יכולה להיות מנוחה שלימה.

וכיון שאעפ"כ נקרא יום הש"ק זה בשם "שבת סליחות", והרי ידועה תורת הבעש"ט¹⁴ בענין "שמו אשר יקראו לו בלשון הקודש כו'", וכן תורת הרב המגיד¹⁵ על הפסוק¹⁶ "וכל אשר יקרא לו האדם נפש חי הוא שמו", שמזה מובן שהשייכות של השם אל הדבר הנקרא בשם זה אינה שייכות חיצונית, ואפילו לא שייכות פנימית אבל רק בענין טפל, אלא זוהי שייכות פנימית בענינו העיקרי של הדבר — הרי עכצ"ל בנוגע ל"שבת סליחות" שענין השבת קשור ושייך לענין הסליחות.

ונקודת הביאור בזה — שיום השבת פועל עליו בענין הסליחות שיהי' בהתאם לאופן העבודה שמצד יום השבת.

ג. ויובן בהקדם ביאור רבינו הזקן¹⁷ בענין יו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת, שאז נפעלים הענינים שנעשים בדרך כלל ע"י תקיעת שופר — מצד ענינו של יום השבת עצמו, ללא צורך בתקיעת שופר.

(7) ראה גם תו"מ חע"ד ע' 142. וש"נ.
 (8) בהבא לקמן — ראה גם שיחת ש"פ תבוא, כ"א אלול תשכ"ח בתחלתה (תו"מ חנ"ג ע' 439 ואילך). וש"נ.
 (9) ראה רמב"ם הלי' תפלה ספ"ה. וראה גם שער הכולל פל"ו ס"ב וס"ו. וש"נ.
 (10) ראה שו"ע אדה"ז או"ח וסרצ"ד. וש"נ.
 (11) ראה לקו"ש חט"ו ריש ע' 378. וש"נ.
 (12) נוסח תפלת מנחה דשבת.
 (13) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סש"ו סכ"א. וש"נ.
 (14) ראה כש"ט סק"ד. תניא שעהיחווה"א פ"א.
 (15) או"ת בראשית סי"ד.
 (16) בראשית ב, יט.
 (17) ראה לקו"ת דרושי ר"ה נו, א ואילך. ובכ"מ.

והחילוק שביניהם — שבר"ה שחל בחול שאז תוקעים בשופר, אזי תלוי ההמשכה באופן עבודת האדם בתק"ש, במדת ההידור כו' ובעניני הכוונות וכו', משא"כ בר"ה שחל בשבת, שאז נמשכים הענינים מלמעלה ללא עבודת האדם, הרי מצד הקב"ה נמשכים כל הענינים בתכלית השלימות.

ועד"ז י"ל בנוגע לענין הסליחות — שבימות החול תלוי הדבר באופן עבודת האדם באמירת הסליחות, משא"כ בשבת שאין אמירת סליחות, אזי נפעל ענין הסליחות (לא ע"י עבודת האדם, אלא) ע"י הקב"ה, ובמילא, הרי זה בתכלית השלימות.

ד. אמנם, לאידך גיסא, יש גם מעלה בעבודת האדם בכח עצמו דוקא, ועד שאמרו רז"ל¹⁸ "אדם רוצה בקב שלו מתשעה קבים של חבריו" — כולל גם "חבריו" כפי שקאי על הקב"ה שנקרא "רעך" (כדאיתא במדרש¹⁹ שמביא רש"י במסכת שבת²⁰ רעך ורע אביך אל תעזוב²¹, זה הקב"ה"), כך, שהתשעה קבים הם בתכלית השלימות — שדוקא אז אין זה באופן של "נהמא דכיסופא"²².

ועד שאפילו בנוגע לשבת ש"מקדשא וקיימא"²³ מצד עצמה, נאמר²⁴ (לא רק "ושמרו בני ישראל את השבת", אלא גם) "לעשות את השבת", היינו, שישנו גם ענין השבת שבנ"י צריכים לפעול ("לעשות") ע"י עבודתם, אלא שהעבודה היא באופן של מנוחה ותענוג כו'.

וזהו החידוש של "שבת סליחות" — המשכת ברכה ונתינת כח לימי הסליחות, שעבודת האדם באופן ד"קב שלו" באמירת הסליחות תהי' באופן שיהי' בה גם העילוי ד"תשעה קבים של חבריו" (זה הקב"ה), עי"ז ש"הקב"ה עוזרו"²⁵ שעבודתו תהי' באופן של מנוחה ("מנוחה שלימה שאתה רוצה בה") ותענוג.

וענין זה מרומז בכך שהפיוט הראשון בסליחות הוא "במוצאי מנוחה" — אף שלכאורה סתרי אהדדי, שהרי "מוצאי" מורה על היציאה משבת, ואילו "מנוחה" הו"ע השבת — להורות שהיציאה משבת לאמירת הסליחות היא באופן שענין המנוחה דשבת הולך ונמשך ופועל

23) ביצה יז, א.

24) תשא לא, טז. וראה לקו"ת שה"ש כד, ב. ד"ה את שבתותי תשמרו היש"ת (סה"מ היש"ת ס"ע 79 ואילך).

25) סוכה נב, רע"ב. וש"ג.

18) ב"מ לח, רע"א.

19) שמו"ר רפכ"ז.

20) לא, א.

21) משלי כז, יו"ד.

22) ראה ירושלמי ערלה פ"א ה"ג. לקו"ת

צו ז, רע"ד. ובכ"מ.

באמירת הסליחות, שנעשית באופן של מנוחה, כיון שבטוחים שבודאי נפעלים כל הענינים שבאמירת הסליחות.

וזהו גם מה שהתחלת הסליחות היא "לך הוי' הצדקה ולנו בושת הפנים"²⁶, כפי שמבאר רבינו הזקן²⁷ ש"תשובה אותיות שבת, וע"י התשובה שקדמה לעולם כמו שבת, יוכל להגיע ולעמוד במקום שצדיקים גמורים אינן עומדים, דהיינו בחי' שבת שבתון כו', והוא .. ע"י שלנו בשת הפנים", "בשת אותיות שבת", ש"אז יאיר בו בחי' שבת שבתון".

ועד שפועלים שעוד לפני אמירת הסליחות נמשכת כבר ברכת כתיבה וחתימה טובה [כמנהג ישראל שהחל מר"ח אלול מאחלים וכותבים איש לרעהו ברכת כתיבה וחתימה טובה²⁸], לשנה טובה ומתוקה, ברוחניות ובגשמיות, בבני חיי ומזוני, ובאופן דרויחי.

* * *

ה. האמור לעיל שייך לשבת סליחות בכל שנה, ונוסף לזה, יש גם ענין מיוחד בקביעות שנה זו,

— וע"פ תורת הבעש"ט²⁹ שכל דבר שיהודי רואה או שומע צריך ללמוד ממנו הוראה בעבודת ה', הרי מוכן שכן הוא גם בנוגע לקביעות השנה —

ששבת סליחות אינו השבת שלפני ר"ה, אלא השבת שלפנ"ז, כך, שבימי הסליחות ישנם שתי שבתות.

וענין זה גופא יכול להיות בב' אופנים:

ובהקדים — שבנוגע לקביעות דר"ה ישנו הסימן "לא אד"ו ראש" (כמובא גם ברמב"ם הל' קידוש החודש³⁰), כך, שר"ה יכול לחול רק בימים ב' ג' ה' ז'.

ובכן: "כשחל ר"ה ביום ה' או בשבת, אז מתחיל (אמירת סליחות) ביום ראשון שלפניו (ואומרים סליחות במשך ד' ימים — כשר"ה חל ביום ה', או במשך ו' ימים — כשר"ה חל ביום ז') .. וכשחל ר"ה בב"ג, אז מתחילין ביום ראשון בשבוע שלפני השבוע שחל ר"ה להיות בתוכה"³¹ (ואומרים סליחות במשך ז' ימים — כשר"ה חל ביום ב', או במשך ח' ימים — כשר"ה חל ביום ג').

26) דניאל ט, ז.

27) רד"ה וסד"ה ד"ה לך הוי' הצדקה במאמרי אדה"ז — אתהלך לאזניא ס"ע ר ואלך (שנדפס בהתחלת הסליחות).

(מלקוטי מהרי"ל הל' ימים הנוראים).

29) ראה כש"ט בהוספות סרכ"ג ואלך.

וש"נ (נעתק ב"היום יום" ט אייר).

30) רפ"ז.

31) טאו"ח סתקפ"א.

28) ראה מט"א או"ח סתקפ"א ס"ט

והמעלה בקביעות דר"ה ביום ג' (שזוהי הקביעות של שנה זו), מובנת בפשטות לכל אחד מישראל, אפילו "חוטב עציך" ו"שואב מימך"³² — שהרי החילוקים בין הסוגים שבבני"ה הם רק בנוגע לעניני כוונות וכו', אבל לא בנוגע למעשה בפועל (ש"הוא העיקר"³³), כולל גם ענין הדיבור (כמו אמירת הסליחות) שהוא "מעשה זוטא"³⁴, שבוה שוים כולם, מ"ראשיכם שבטיכם" עד "חוטב עציך" ו"שואב מימך" — שמספר הימים דאמירת הסליחות הוא הגדול ביותר: שמונה ימים!

ו. ויש לבאר תחילה מעלת ימי הסליחות גם לגבי חודש אלול (שיש בו כ"ט ימים, וביניהם יש ימים מיוחדים שנקראים ימי הסליחות): חודש אלול כולו הוא זמן מיוחד של "עת רצון"³⁵, חודש הרחמים³⁶, וכפי שמבאר רבינו הזקן³⁷ ענינו של חודש אלול "ע"פ משל למלך שקודם בואו לעיר יוצאין אנשי העיר לקראתו ומקבלין פניו בשדה, ואז רשאין כל מי שרוצה לצאת להקביל פניו, והוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם". ולכאורה: לאחרי גודל מעלת חודש אלול — מה ניתוסף בזה בימי הסליחות?!

ובפרט ע"פ המובא בטור³¹ ש"יש מי שמרביץ לומר סליחות ותחנונים מר"ח אלול ואילך"³⁸, ולאידך גיסא, מביא (באותו סימן) גם שיש נוהגים "לומר סליחות ותחנונים (רק) בעשרת ימי תשובה", ומביא ש"אמר רב האי (גאון) מנהג לומר תחנונים בהנך עשרה ימים לחוד, ושמענא דבמקצת אתרוותא קיימי מר"ח אלול .. ואינו מנהגינו כהנך דקיימי מר"ח אלול",

ומתאים גם עם דברי הרמב"ם (שהי' בסמיכות ובהמשך לזמן הגאונים) "אע"פ שהתשובה והצעקה יפה לעולם, בעשרה הימים שבין ראש השנה ויום הכפורים היא יפה ביותר ומתקבלת היא מיד"³⁹, ולכן "נהגו כולם לקום בלילה בעשרה ימים אלו ולהתפלל בבתי כנסיות בדברי תחנונים ובכיבושין"⁴⁰, ואינו מזכיר אודות חודש אלול.

[אלא שמסיים³¹: "ומנהג אשכנז וכו'"] — שאמירת הסליחות היא

(37) שם, סע"א ואילך.
 (38) ראה גם לקו"ת עקב יד, א.
 (39) הלי' תשובה פ"ב ה"ו.
 (40) שם פ"ג ה"ד.

(32) ר"פ נצבים.
 (33) אבות פ"א מ"ז.
 (34) סנהדרין סה, א.
 (35) ראה לקו"ת ראה לג, א. ובכ"מ.
 (36) ראה שם לב, א. ובכ"מ.

לא מר"ח אלול, אבל גם לא בעשי"ת בלבד, אלא בימים הסמוכים לר"ה, כנ"ל (ס"ה) פרטי האופנים שבזה].

וא"כ, צריך לבאר מהו העילוי המיוחד שניתוסף בימי הסליחות לגבי חודש אלול.

ז. והענין בזה:

ידוע מאמר רבינו הזקן בשם הבעש"ט⁴¹: בחודש תשרי נותן הקב"ה מזונותיו של אדם בהקפה, ובבוא חודש אלול צריך לעשות את החשבון ולפרוע את החוב (שתשלמו ע"י תומ"צ ומעשים טובים) — ע"י התשובה. וכשהקב"ה רואה שרוצים לפרוע ופורעים את החוב, אזי מעניק את שיירי החוב. וזהו ענין התשובה של ימי הסליחות, שע"י נעשים בטוחים שבר"ה חוזר הקב"ה ונותן בהקפה קצבה נוספת לשנה הבאה.

ויש על זה משל מרבינו הזקן (שמביא כ"ק מו"ח אדמו"ר במאמר ד"ה כי עמך הסליחה⁴², ומקורו ברשימות הצ"צ לתהלים עה"פ⁴³): מי שחייב לבעל חוב סך רב ואין ידו משגת כי אם לפרוע המחצה, וגם זה בכמה שנים, מעט מעט מידי שנה, אזי אם בעל חובו יהי טוב ויקבל זה ממנו, אזי ישתדל בכל לב לסלק לו מעט מעט כפי שידו משגת, אבל אם הבעל חוב קשה ורוצה שיסלק לו עד גמירא ולא ישאיר לעצמו כלום, אזי הלוח יתייאש מזה ולא יסלק לו כלום.

ומרומו גם בנגלה דתורה — כמובא בטור⁴⁴ מאמר המדרש⁴⁵ "משל למדינה שחייבת מס למלך ולא נתנו לו, בא אלי' בחיל לגבותו, כשנתקרב אלי' בעשרה פרסאות, יצאו גדולי המדינה לקראתו ואמרו לו, אין לנו מה ליתן לך, הניח להם שליש. כיון שנתקרב יותר, יצאו בינוני העיר לקראתו, הניח להם שליש השני. כשנתקרב יותר, יצאו כל בני העיר לקראתו, והניח להם הכל. כך המלך זה הקב"ה, בני המדינה אלו ישראל שמסגלים עונות כל השנה, ער"ה הגדולים מתענין ומוותר להם שליש עונותיהם, בי' ימים בינונים מתענין ומוותר להם ב' שלישים, ביום הכיפורים הכל מתענין ומוותר להם הכל".

ועפ"ז מובן גודל העילוי בקביעות שנה זו שר"ה חל ביום השלישי בשבוע, שאז הוא המספר היותר גדול בימי הסליחות — שהעילוי

(41) ראה כש"ט בהוספות סקצ"א. וש"נ. (ואילך).

וראה גם (43) יהל אור ס"ע תק ואילך.

(42) תש"ט פ"ג (סה"מ תש"ט ע' 216) (44) תנחומא אמור כב.

המיוחד שבימי הסליחות אפילו לגבי חודש אלול נמשך במספר הכי גדול של ימים.

ח. ויש להוסיף בזה — בהקדם המוזכר לעיל (ס"ו) מדברי הטור אודות חילוקי המנהגים בנוגע לאמירת הסליחות, ש"אמר רב האי (גאון) מנהג לומר תחנונים בהנך עשרה ימים לחוד", ואעפ"כ, "מנהג אשכנז כו", שאומרים סליחות גם לפני ר"ה, לכל הפחות ארבעה ימים (כשחל ר"ה ביום חמישי), כדי שאותן שמתענין עשי"ת יוכלו להתענות ארבעה ימים קודם ר"ה, נגד ב' ימים ר"ה ושבת ועיו"כ שאין מתענין בהם⁴⁵.

ובביאור טעם חילוק המנהגים — יש לומר ע"פ דברי רבינו הזקן⁴⁶ בנוגע לתפלה, ש"בזמן שבהמ"ק הי' קיים לא היו מאריכין כ"כ בתפלה כמו עכשיו" (כי אם "ק"ש ומעט תפלה", "ברכות שלפני ופסד"ז בקצרה"⁴⁷), כיון שלא הוצרכו לאריכות התפלה מצד גודל מעלתם כו', משא"כ עכשיו, שנתמעטו הדורות, יש צורך באריכות התפלה, לאחרי הקדמת ההכנה לתפלה וכו'; ועד"ז י"ל בנוגע לאמירת הסליחות — שבזמן הגאונים הי' מספיק לומר סליחות בעשי"ת בלבד, ולא הי' צורך בהכנה נוספת לפני ר"ה, אבל עכשיו, שנתמעטו הדורות, ואין כח לפעול ענין הסליחות בעשי"ת בלבד, אזי יש צורך בהכנה דימי הסליחות לפני ר"ה.

ולאידך גיסא, יש מעלה בדורותנו אלו לגבי זמן הגאונים — שלאחרי עבודת ההכנה דימי הסליחות לפני ר"ה נפעל כבר ענין הסליחה (שהקב"ה מוחל ומוותר על שירי החוב כו'), כך, שאין צורך באמירת הסליחות לאחרי ר"ה⁴⁸, כפי שהי' בזמן הגאונים, שאז הי' צורך באמירת הסליחות במשך כל עשי"ת.

ובזה גופא יש מעלה יתירה בקביעות שנה זו — שענין הסליחות שנפעל לפני ר"ה הוא לא רק בשבת שלפני ר"ה, אלא ענין זה מתחיל כבר בשבת שלפנ"ז, ונמשך במספר ימים היותר גדול.

ט. וכיון שעוד לפני התחלת אמירת הסליחות יודעים כבר המעלה המיוחדת שבימי הסליחות בשנה זו — הרי ידיעה זו עצמה נותנת את הכח והבטחון שבודאי תהי' העבודה דימי הסליחות (ובמילא גם ההמשכות שעל ידה) בשלימות, כך, שיוצאים לעבודת ימי הסליחות

(45) לבוש — הובא בט"ז או"ח שם
 (46) ראה תניא קו"א קסב, ב.
 (47) ראה תו"מ — רשימת היומן ע' קסה.
 (48) ריש ע"ג, וראה וש"נ.
 לקו"ת בהעלותך לב, ד.

מתוך "מאָרש של נצחון", וכמשנת⁴⁹ ל"ז שזה גופא מוסיף בענין הנצחון על הצד שכנגד, באופן שמלכתחילה מתיירא להלחם נגדו, ועד ש"גם אויביו ישלים אתו"⁵⁰.

וכך מסיימים את השנה מתוך ידיעה ברורה שהקב"ה מוחל ומוותר על שיירי החוב כו', וע"ד שמצינו שכבר בערב ר"ה לובשים לבנים ומתעטפים לבנים כו' לפי שיודעין שהקב"ה יעשה להם נס⁵¹, ועד שהענין ד"מתעשרת (לא רק "די מחסורו אשר יחסר לו"⁵¹, אלא גם "להעשירו"⁵²) בסופה⁵³ שהכוונה בזה היא לאחרי תקיעת שופר⁵⁴ — הרי זה נעשה בשעתא חדא וברגעא חדא⁵⁵ ע"י התשובה דימי הסליחות.

וזוכים לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד, שנת אורה וברכה וכו', ובאופן "כל מלאכתך עשוי"¹³.

* * *

י. מאמר (כעין שיחה) ד"ה את הוי' האמרת וגו'.

* * *

יא. הביאור בפירוש רש"י על הפסוק⁵⁶ "והשיבך ה' מצרים באניות (בספינות בשבי)" בדרך אשר אמרתי לא תוסיף עוד לראותה והתמכרתם שם לאויביך (אתם מבקשים להיות נמכרים להם) לעבדים ולשפחות ואין קונה (כי יגזרו עליך הרג וכליון)",

— ש"והשיבך ה' מצרים" הוא בהמשך למש"נ לפנ"ז⁵⁷ אודות "מדוה מצרים אשר יגורת מפניהם", ובפירוש רש"י: "אין מיראין את האדם אלא בדבר שהוא יגור ממנו"; וזהו "בדרך אשר אמרתי לא תוסיף עוד לראותה", שכבר הלכו בה וראו שזהו "מדבר הגדול והנורא גו' וצמאון אשר אין מים"⁵⁸ (ללא הנסים שהיו במדבר בצאתם ממצרים). ועוד זאת, שגם הדרך למצרים תהי' "באניות", "בספינות בשבי". ועד כדי כך יהי' המצב גרוע בשבי', ש"אתם מבקשים להיות נמכרים" אפילו

49 ראה תורת לוי"צ ע' סז. לקוטי לוי"צ אג"ק ע' שט. ע' תכא. וראה גם תו"מ חמ"ז ע' 280. וש"נ.

54 ראה זח"א קכט, סע"א.

55 פרשתנו כח, סח.

56 שם, ס.

57 עקב ח, טו.

49 ראה שיחת ש"פ ראה, מבה"ח וער"ח אלול ס"ו (לעיל ע' ...). וש"נ.

50 משלי טז, ז.

51 פ' ראה טו, ח.

52 ראה כתובות סז, ב. ספרי ופרש"י

עה"פ.

53 ר"ה טז, ריש ע"ב.

"לאויבך", ואעפ"כ, "אין קונה", אבל לא באופן שישארו במצב הקודם, אלא "יגזרו עליך הרג וכליון".

והביאור ב"יינה של תורה" (שדברי התוכחה בפנימיותם הם ברכות נעלות ביותר⁵⁹):

"והשיבך ה' מצרים" (בשבי") — שהסיבה לכך שיהודי יורד למצרים היא (לא ברצונו אלא) באופן של שבי, שהקב"ה⁶⁰ מביאו לשם בעל כרחו, כדי להביאו למעלת התשובה ("והשיבך ה'"),

"באניות, ספינות" (בלשון תרגום) — שמורה על העבודה בכירור הענינים שצריך להפכם לקדושה⁶¹,

ומצב זה, כדי שעי' התשובה יבואו לעילוי גדול יותר***, שזהו שאמרו "ה' הוא האלקים (שם, לט) — ב"פ, באופן נעלה יותר מ"אנכי הוי' אלקיך" שנאמר במ"ת (ראה לקו"ת דרושי ש"ס, ב ואילך).

61) ואע"פ שביצי"מ עשאהו כמצודה שאין בה דגן וכמצולה שאין בה דגים (ברכות ט, ב. וש"ג), שביררו והוציאו משם את כל ניצוצות הקדושה, וכמבואר בכתבי האריז"ל (ל"ת וסה"ל ר"פ תצא) שזהו הטעם שאסרה תורה לחזור למצרים, דכיון שלא נשארו שם ניצוצים שצריך לבררם, לכן אין ליהודי מה לעשות שם — הרי לאחרי שעלה סנהריב ובלבל את האומות (שם כח, א. וש"ג), באו לשם אנשים אחרים משאר האומות והביאו עמהם ניצוצות קדושה (כי רק גוי יכול להביא עמו ניצוצות כו', משא"כ יהודי, שמצד עצמו אין לו מה לעשות שם כו'), ולכן צריך לילך לשם כדי לבררם (ראה גם תו"מ ח"ס ע' 124. וש"ג).

וזהו הטעם ש"מותר לחזור לארץ מצרים לסחורה ולפרקמטיא .. ואין אסור אלא להשתקע שם" (רמב"ם הל' מלכים פ"ה ה"ח), כי, בירור הניצוצות במצרים עתה שייך רק בנוגע לנכסי דניידי שמביאים לשם לסחורה כו', אבל לא בנוגע לנכסי דלא ניידי

***) וכמו שלפעמים מביא הקב"ה את האדם לידי נסיון כו', כדי שיעשה תשובה מאהבה, שעל ידה "זדונות נעשו לו (לא רק כשגגות, כמו בתשובה מיראה, אלא) כזכיות" (יומא 19, ב).

59) ועוד ביאור — ש"אין מקרא יוצא מידי פשוטו" (שבת סג, א. וש"ג), אלא שזהו כמ"ש בפ' נצבים (ל, ז) "ונתן ה' אלקיך את כל האלות האלה על אויבך ועל שונאיך אשר רדפוך" (וראה לקו"ש שבפנים הערה 7), וכיון ש"כשזה נופל זה קם", מובן, שעיי"ז ניתוסף עילוי אצל בני".

והחילוק בין ב' ביאורים אלו — הוא החילוק שבין התחלת העבודה באופן של אחכפאי לשלימותה באופן של אתהפכא.

60) ועי"ד מה שאמר אליהו — וכיון שהי' נביא אמת הרי בודאי שכן היא האמת — "ואתה הסיבות את לבם אחורנית" (מלכים"א יח, לז), היינו, שמעמדם ומצבם באופן בלתי-רצוי אינו מצד עצמם [שהרי יהודי מצד עצמו צריך לרצות רק לקיים מצוות עשה, ולברוח מענינים של לא תעשה, כדי שלא יבוא לידי נסיון*], ובודאי שלא לעשות מצוה הבאה בעבירה, או לומר אחטא ואשוב, שאז אין מספיקין בידו לעשות תשובה (יומא פה, ב). אלא בגלל שהקב"ה** הביא אותם למעמד

(* וכפי שמבקשים בכל יום: "ואל תביאנו .. לידי נסיון". ומה שביקש דוד "בחנני ה' ונסני" (תהלים כו, ב) — ה' זה ענין בלתי רצוי (ראה סנהדרין קז, רע"א), ולכן מספרים לנו זאת, כדי שנדע שזהו דבר בלתי רצוי — אפילו אצל דוד, וענא"כ אצל כל אחד מישראל.

** עי"ד מ"ש (נצבים ל, ו) "ומל ה' אלקיך את לבבך וגו'".

"אתם מבקשים להיות נמכרים" — מעלת העבד שעבודתו בכח עצמו,
 "ואין קונה" — בחי' אין שלמעלה מבחי' קנין דקאי על עולם האצילות,
 "כי יגזרו עליך הרג וכליון" — שלימות העבודה ד"בן⁶² מאה כאילו מת ועבר ובטל מן העולם⁶³ —
 הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש חי"ט ע' 235 ואילך⁶⁴.

יב. בנוגע להערות אאמו"ר על הזהר — הנה בפרשתנו אין הערות, אבל בס"פ שמות יש הערה בנוגע לחודש אלול, וז"ל⁶⁵:
 "דודי לי ואני לדודי הוא יחוד זו"ן, דודי ואני, כמו שהם בחכמה, יו"ד של שם, שביו"ד קדים ו' דכורא ז"א לד' מל' נוקבא .. אני לדודי ודודי לי הוא יחוד זו"ן, אני ודודי, כמו שהם בבינה, כי בבינה, אות ה', קדים ציור הד' שבהה' הנוקבא להו' שבתוך הה' הדוכרא".
 ומוסיף, "וזהו מה שהר"ת אני לדודי ודודי לי הוא אלול⁶⁶", מספר

הרמב"ם ("יראה לי") — שע"י הכיבוש מותר גם להתיישב ולהשתקע בה, ש"הרי היא כארץ ישראל .. לכל דבר" (שם ה"ו), כיון שהכיבוש פועל שינוי במהות הארץ (ראה גם לקו"ש חי"ט ע' 172 ובהערה 15).

62 אבות ספ"ה.

63 והיינו, שבהיותו נשמה בגוף לאורך ימים ושנים טובות, ה"ה במעמד ומצב שאינו מונח בעניני העולם שאינו מתענג מהם, אלא חייו הם כמו חיי הצדיק ("עמך כולם צדיקים" (ישעי' ס, כא)), שאינם חיים בשריים, כי אם חיים רוחניים, שהם אמונה יראה ואהבה, כפי שמבאר רבינו הזקן באגה"ק (סכ"ז).

64 בסיום השיחה הזכיר כ"ק אדמו"ר שליט"א מ"ש בסיום הפרשה (שם, סט) "אלה דברי הברית וגו'", "זוהו ע"ד מ"ש ב'פ' נצבים (כט, יא) "לעברך בברית גו'", כידוע שענין הברית הוא למעלה מטו"ד כו' (ראה לקו"ת ר"פ נצבים). וסיים בברכה.

65 לקוטי לוי"צ הערות לזח"ב ס"ע מה.

66 ראה תו"מ סה"מ אלול ע' רמה הערה

67. וש"נ.

(שהבעלות עליהם היא בתוקף יותר, כמובן מזה ש"קרקע אינה נגולת" (סוכה ל, ריש ע"ב. וש"נ)) — ארץ מצרים עצמה, שבה לא נשאר ניצוצי קדושה שיש צורך לבררם, ולכן אסור להשתקע שם. ורק ע"י כיבוש ארץ מצרים, אזי בטל האיסור להשתקע שם, כמ"ש בירושלמי (סנהדרין ס"פ חלק) "חוזר את .. לכבוש את הארץ".

ומ"ש הרמב"ם (שם) "יראה לי שאם כבש ארץ מצרים מלך ישראל על פי בית דין שהיא מותרת", אף שלכאורה מפורש כן בירושלמי (והרי הלכה כירושלמי במקום שאין חולק עליו בבלי (ראה אנציק' תלמודית (כרך ט) ערך הלכה ס"ד (ע' רנא). וש"נ)) — כי, כיבוש הארץ (שנתפרש בירושלמי) יכול להיות רק לצורך לקיחת השלל כו' וכפי שהי' במלחמת מדין, ועד"ז במלחמת סיחון ועוג — כפי שהי' בדעתו של משה שלא יתיישבו שם, ועד שקצף על בני גד ובני ראובן שביקשו להתיישב שם, כיון שרצה שיתיישבו רק בעבר הירדן המערבי, אבל יתכן שאסור לכבשה כדי להתיישב בה, כיון שנשארת מהותה של ארץ מצרים; וזהו חידושו של

בינ"ה", וגם, שכתיבת "אלול" שיש בה "אל" ו"לו", "קדים א"ל ל"לו" (היינו, שה"אל" שבאלול קודם ל"לו" שבאלול), שא"ל הוא מל"ת, נוקבא, ול"ו הוא מ"ע, דכורא" (וע"ד ב' הענינים ד"לא" ו"לו" שבפסוק⁶⁷ "ימים יוצרו ולא [ולן] אחד בהם", שהכתיב הוא "לא" והקרי הוא "לו" — שהם מ"ע ומל"ת⁶⁸, שבשבילים "ימים יוצרו").

אך עדיין צריך להבין: מהי השייכות של אלול לבינה, וגם לב' הענינים ד"אל" ו"לו" שב"אלול", שהם מצוות עשה ומצוות לא תעשה? וכפי שיתבאר לקמן.

יג. נזכר בהתוועדות של ח"י אלול⁶⁹ בקשר לחוק האומלל ד"מיהו יהודי", שהצעת ה"מורטורים" היא היפך ההלכה, היפך הצדק והיפך הישר כו', כיון שיש איסור לצער גר צדק (שהוא "בנו של מי שאמר והי' העולם"), כדאיתא בגמרא⁷⁰ ש"המאנה את הגר עובר בשלשה לאוין", ועד שעל זה "הזהירה תורה בשלשים וששה מקומות, ואמרי לה בארבעים וששה מקומות", והיינו, שהתורה שנכתבה בתכלית הדיק בכל תיבה ואות כו', הזהירה על ענין זה ל"ו או מ"ו פעמים, שמזה מובן גודל חומר הדברי⁷¹. ולכאורה אינו מובן: כיון שזהו איסור חמור כל כך, איך יתכן שפב"פ יכשל בזה?!

אך הענין הוא — שזהו בגלל שיש לו יצה"ר, ו"יצרו אנסו"⁷², באופן שמשקיע את כל כחותיו בזה.

ובהקדמה — שכאשר היצה"ר רוצה לפעול על יהודי לעשות דבר בלתי-רצוי, הרי כיון שיהודי מצד עצמו לא שייך לענין של חטא,

ובאמת, העובדה שלא שומעים את הדברים היא "לימוד זכות" על זה שלא שואלים, כי, אילו היו שומעים את הדברים, אזי יש מקום לטענה היתכן שלא שואלים, אבל כיון שלא שומעים את הדברים — בגלל שהמחשבה משוטטת במקום אחר, ובמקום שמחשבתו של אדם שם הוא נמצא (ראה כש"ט בהוספות סמ"ח. ושי"ג) — אין מקום לטענה על זה שלא שואלים, כשם שאי אפשר לבוא בטענות למי שלא הי' נוכח בהתוועדות לפי שהי' בריחוק מקום, בקצוי תבל!... אבל הטענה היא על אלו ששמעו את הדברים, ואעפ"כ לא שאלו.

72) ראה רמב"ם הל' גירושין ספ"ב.

67) תהלים קלט, טז.
 68) ראה רשימות הצ"צ (יהל אור) עה"פ (ע' תרכז). וראה גם אוה"ת יוצא רכד, ב.
 69) סי"ז (לעיל ע' . . .) ושי"ג.
 70) ב"מ נט, סע"ב.
 71) ולהעיר, שבהתוועדות נאמר הלשון ל"ו או מ"ו לאוין, ובאמת צ"ל ל"ו או מ"ו אזהרות", כי לאוין יש רק שלשה.
 ולא יפלא שלא שאלו על זה, כי, נראה לא שומעים את הדברים הנאמרים בהתוועדות, והיינו, שהחסרון הוא לא רק בענין ההכרה וההרגשה כו' ("דערהעין"), או שנכנסים הדברים באוזן אחת ויוצאים מהאוזן השני... אלא שלא שומעים כלל, ובמילא לא שייך שיתעכבו על זה.

וכדאיתא בזהר⁷³ על הפסוק⁷⁴ "ונפש כי תחטא", "תוהא", היינו, שזוהי תמיהה איך יתכן ענין של חטא אפילו בבחי' נפש, ועאכו"כ בדרגות נעלות יותר מ"נפש": רוח, נשמה, חי' ויחידה — צריך היצה"ר לעבוד ולהתייגע על זה במשך זמן רב. וכשרוצה אח"כ להחטיאו עוד הפעם, צריך לחזור ולהתחיל עוה"פ להתייגע על זה. וכיון שגם היצה"ר נברא כדי לשמש את קונו, הרי הוא חס על זמנו שלא לבזבוז "לריק"!

ולכן, כשמזדמן ליצה"ר ענין חמור שעל ידו יכול "להרויח" בפעם אחת ג' לאוין ול"ו או מ"ו אזהרות — אזי משתדל ביותר ומשקיע את כל כחותיו להכשילו בענין זה, ואז, יש אפשרות שאכן יצליח להכשילו כו⁷⁵.

וע"ד שמצינו בגמרא⁷⁶ שמנשה אמר לאחד האמוראים (במענה לטענתו "מאחר דחכימתו כולי האי, מאי טעמא קא פלחיתו לעבודת כוכבים"): "אי הות התם, הות נקיטנא בשיפולי גלימא ורהטת אבתראי" (היית מגבה שפת חלוקך מבין רגליך כדי שתהא קל לרוץ, והיית רץ לשם, מפני יצר עבודה זרה שהי' שולט), ומזה מוכח, שכאשר היצה"ר משתדל ומשקיע כל כחותיו על ענין מסויים, אזי יכול להצליח בזה.

ומובן, שזהו רק ביאור על האפשרות להכשל בדבר, אבל בודאי אין זה מצדיק את החטא עצמו כו'.

יד. ובפרט שעכשיו גם השמאלנים מסרבים (כרגיל) לקבל הצעה הנ"ל, באמרם, שאין רצונם שיהיו יהודים כאלו שיאמרו עליהם שהם אינם טהורים (כפי שנתפרסם בעיתונים), ואעפ"כ ממשיכים הם להציע הצעות של כל מיני נוסחאות כו'.

וכאן רואים שבמשך כל הזמן לא היתה כוונתם לתקן את המצב, אלא אך ורק להבטיח את ה"כסאות" שלהם — כפי שהם מציעים שבינתיים יכנסו לממשלה, ויהי' "סטאטוס-קוו", וכעבור שנה יחזרו וידונו על זה,

— אבל לא יודעים מה יהי' אז, שהרי אין שום התחייבות מצדם להחליט באופן כך וכך, אלא הם רק חותמים על נייר שכעבור שנה יחזרו לדון על זה, ובינתיים ימשיכו להתנהג כמקודם —

כיון שלא איכפת להם משום דבר; אלא העיקר אצלם הוא שיוכלו לשבת על ה"כסא"!

(75) ראה גם תו"מ חס"ב ריש ע' 213. וש"נ.

(73) ח"ג יג, ריש ע"ב. טז, א.
(74) ויקרא ה, א.

(76) סנהדרין קב, ב (ובפרש"י).

ומה שטוענים שכאשר יהיו בממשלה יוכלו לפעול בנוגע לעניני דת וכו' — הרי מובן שעכשיו לא יתחשבו עמהם בכלל, במכ"ש וק"ו מזה שגם בעבר כשהתחשבו עמהם במקצת בגלל שפחדו שיפרשו מהממשלה, לא שאלו אותם ולא התייעצו עמהם (כפי שטענו בעצמם: היתכן שלא סיפרו להם אודות עניני בטחון⁷⁷), ועאכו"כ עתה, שהם לא בממשלה ולא צריכים אותם (וגם לאחרי שניסו להכנס בכל מיני דרכים, לא עלה הדבר בידם), הרי בודאי שגם אם יכנסו לממשלה, לא יתחשבו עמהם כלל, בידעם שכל רצונם הוא אך ורק ה"כסא", כך, שלא יוכלו לפעול מאומה, לא בעניני בטחון ולא בעניני דת כו'.

— כנראה שזה נסיון גדול עבורם שאינו לפי ערכם... וכיון שכן, עליהם לעזוב כל ענין ציבורי, באופן שלא יעלה ולא יבוא... וישבו בבתיהם ויעסקו בלימוד התורה וקיום המצוות, אבל לא בעניני ציבור.

(וסיים)

ויה"ר שבעמדנו בחודש אלול, שאז נמצא המלך בשדה, ו"רשאין כל מי שרוצה לצאת להקביל פניו, והוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם" (כנ"ל ס"ו) — יתגלה גם פנימיות הרצון שלהם, שלאמיתו של דבר צועקים גם הם שרצונם לצאת להקביל פני המלך, והיינו, שאף שהם רוצים את ה"כסא", הרי גם עליהם חל פס"ד הרמב"ם⁷⁸ שרצונו הפנימי של כל אחד מישראל הוא "להיות מישראל... לעשות כל המצות ולהתרחק מן העבירות".

וברור הדבר ש"לא ינום ולא יישן שומר ישראל"⁷⁸, ובודאי ימצא שלוחים טובים לתקן את הענין, שיהי' ע"פ "דבר ה' זו הלכה"⁷⁹, באופן ש"דבר⁸⁰ אלקינו יקום לעולם"⁸¹.

* * *

טו. בנוגע להמבואר בהערות אאמו"ר אודות חודש אלול:

ענינו של חודש אלול הוא — עבודת התשובה, ובתשובה גופא — הרי כיון שחודש אלול הוא מהארבעים יום האחרונים שעליהם נאמר⁸² "מה הראשונים ברצון אף אחרונים ברצון", מובן, שהתשובה בחודש אלול היא דרגא נעלית בתשובה — "תשובה עילאה".

(80) ישע"י מ, ח.

(81) חסר הסיום (המור"ל).

(82) פרש"י עקב ט, יח. יו"ד, יו"ד.

(77) ראה גם תו"מ חע"ד ע' 374.

(78) תהלים קכא, ד.

(79) שבת קלח, ב.

וענין זה קשור עם ספירת הבינה — כמבואר באגה"ת⁸³ ש"בינה היא תשובה עילאה", שזהו"ע לימוד התורה בתכלית השלימות — "דיתעסק באורייתא בדחילו ורחימו כו"⁸⁴.

וזהו גם מ"ש⁸⁵ "סור מרע ועשה טוב בקש שלום גו", שהענין ד"סור מרע ועשה טוב" — שכולל גם התיקון על החסרון בקיום מצוות עשה ("עשה טוב, ז"א) ומצוות לא תעשה ("סור מרע, מלכות), שהו"ע התשובה כפשוטו — נעשה ע"י ענין שלמעלה משניהם, שזהו"ע "בקש שלום", שקאי על לימוד התורה, בינה (אם הבנים — ז"א ומלכות)⁸⁶.

ולהעיר גם מתורת הבעש"ט⁸⁷ ש"רע" קאי על הגשמי, ו"טוב" קאי על החיות האלקי שבו, וזהו "סור מרע ועשה טוב", שהאדם לא ירצה את התענוג שישנו בדבר הגשמי, אלא את החיות האלקי שבו. "בקש שלום ורדפהו" — שצריך להשתדל ולרדוף לעשות "שלום" בין הדבר הגשמי לחיות האלקי שמחי' אותו, ועד שעושים מגשמיות — רוחניות⁸⁸; ודוגמתו בענין התשובה — שהתיקון על החסרון ד"סור מרע ועשה טוב" ע"י "בקש שלום" הוא באופן ש"זדונות נעשו לו זכויות"⁸⁹.

וזהו גם הקשר לענין תיבת "אלול" שיש בה "לא" ו"לו", באופן ש"קדים א"ל ל"לו", שא"ל הוא מל"ת .. ול"ו הוא מ"ע" — שנוסף לכך שהקדמת מצוות לא תעשה ("אל") היא בגלל שהם נעלים יותר ממצוות עשה, כידוע⁹⁰ שמל"ת הם מבחי' י"ה (שמי עם י"ה בנימטריא שס"ה, שס"ה מל"ת) ומ"ע הם מבחי' ו"ה (זכרי עם ו"ה בנימטריא רמ"ח, רמ"ח מ"ע), הנה העילוי שבמצוות לא תעשה הוא גם בגלל מעלת התשובה, שעל ידה "זדונות נעשו זכויות", והיינו, שעי"ז נעשה בירור הניצוצות שנפלו במל"ת למטה יותר, בגלל ששרשם הוא למעלה יותר (כידוע המשל מנפילת החומה, שהאבן שבראש החומה נופלת רחוק יותר⁹¹); וכיון שאלול הוא חודש התשובה, לכן, קדים א"ל שהוא מל"ת ל"לו" שהוא מ"ע.

טז. וכאן המקום להזכיר גם בנוגע למ"ש במכתב⁹² אודות ה"לשון

83 רפ"ט (מ"זוה"ק ותיקונים בכמה מקומות).
88 ראה "היום יום" כז טבת. כט אד"ש. כז אלול. — וראה גם תו"מ חע"ה ס"ע 11. וש"נ.

84 שם ספ"ח (מ"זוה"ק בר"מ פ' נשא").
85 תהלים לד, טו.

86 ראה לקו"ת בלק עג, ב ואילך.
87 ראה כתר שם טוב בהוספות סס"א.

88 ראה תו"א יתרו עג, א. ובכ"מ.
89 ראה לעיל שוה"ג הג' להערה 60.
90 ראה לקו"ת פקודי ו, ב ואילך.
91 ראה תו"א יתרו עג, א. ובכ"מ.
92 מיום ט"ו אלול שנה זו (בהערה ד"ה לתשובה (הא)).

הרגיל בחז"ל "תשובה ומע"ט", כי ע"י התשובה המעשים טובים וכו", שצויין על זה ל"תו"א ריש מג"א" — שלכאורה מבואר שם⁹³ ענין אחר, ש"מע"ט דוקא הם דברים שנעשה בהם המצוות שהם רצה"ע ב"ה .. משא"כ שאר כל המעשים כו", ולא מבואר שם שע"י התשובה המעשים הם טובים.

וכרגיל — רובם ככולם לא התעכבו על זה, כיון שלא מעיינים במכתב כדבעי, ועאכו"כ שלא מעיינים במראה המקומות, ולכל היותר כורכים את המכתב ומניחים אותו ע"ג המדף, לשמרו כמו כל דבר יקר וכו' (כפי שהי' גם בדור שלפנ"ז, ועאכו"כ בדורנו זה).

אך אעפ"כ, לא ימנע הדבר להמשיך לכתוב מכתבים, כי כבר רגילים לזה, והרגל נעשה טבע⁹⁴, וכדאי הדבר אפילו בשביל אחד או שנים שיקראו את המכתב, וכבנדו"ד, שהי' אחד ששאל על מה שצויין במכתב לתו"א ריש מג"א.

ובכן, יש לתקן ולצייץ⁹⁵ לכל לראש ללקו"ת שמע"צ⁹⁶, ואח"כ להוסיף "ולהעיר מתו"א ריש מג"א", ששם מבואר ש"מעשים טובים" קאי על מעשה המצוות דוקא, ש"הגם שהן מלובשים בדברים גשמיים .. יש בהם גילוי אוא"ס כו".

יז. וכן יש לחזור ולהזכיר מ"ש במכתב הנ"ל (במיוחד בשביל אלו שעדיין לא קראוהו... וזוהי אחת הסיבות להתוועדות זו כדי לעורר על זה), שכדאי ונכון וטוב שיתאספו רבים וישתתפו ויתאחדו כולם בשלשת הדברים שעליהם העולם עומד⁹⁷: לימוד ענין בתורה, תפלה בציבור ונתינת צדקה,

ובהדגשה שכ"ז יהי' באותו מעמד — כדי שלא יצטרכו להתאסף ג"פ, בשביל תורה לחוד, תפלה לחוד וצדקה לחוד, שיש בזה טירחא דציבורא,

— והרי טירחא דציבורא הו"ע שצריך להתחשב בו, כפי שמצינו בהתחלת תושבע"פ בנוגע לזמן ק"ש של ערבית, שיש שקו"ט בתוס' ועוד ראשונים⁹⁸ אודות המנהג שמתפללין ערבית מיד לאחרי תפלת מנחה, לפני

93 צ, סע"ב ואילך.

96 פה, א. ובכ"מ.

94 ראה שבילי אמונה נ"ד ש"ב. שו"ת

97 אבות פ"א מ"ב.

הרמ"ע מפאנו סל"ו. תניא ספ"ד. פט"ו (כא,

98 ראה אנציק' תלמודית (כרך כ) ערך

א). פמ"ד (סג, ב).

טרחא דציבורא ס"ב (ס"ע תרסט ואילך).

95 עפ"י נדפס באג"ק חכ"ט ע' רמב

וש"נ.

(המו"ל).

צאת הכוכבים (שאז צריכים לקרות ק"ש עוה"פ), כדי שלא להטריח את הציבור לחזור ולהתאסף לתפלת ערבית —

ועוד ועיקר, מצד המעלה ד"החוט המשולש לא במהרה ינתק"⁹⁹, שבפשטות מודגשת יותר כאשר כל ג' הענינים הם באותו מעמד.

יח. ובהתאם לכך, כדאי ונכון לעשות זאת גם בקשר לאמירת הסליחות:

כיון שאמירת הסליחות הו"ע של תפלה, וכדאיתא במדרש¹⁰⁰ "שירד הקב"ה .. כש"ץ שמתעטף בטליתו ועובר לפני התיבה וגילה לו למשה סדר סליחה" — הנה כדי שיהיו בזה כל ג' הקוין, כדאי לקשר אמירת הסליחות עם ענין של תורה וצדקה.

בנוגע לתורה — שילמדו ענין בתורה בסמיכות לאמירת הסליחות, ומה טוב — לפני אמירת הסליחות (כי לאחרי אמירת הסליחות יהי' בזה טירחא דציבורא).

ובנוגע לצדקה — ליתן לצדקה לפני אמירת הסליחות, כפי שנוהגים ליתן צדקה קודם התפלה, כפי ש"רבי אלעזר יהיב פרוטה לעני והדר מצלי, אמר דכתיב¹⁰¹ אני בצדק אחזה פניך"¹⁰²;

ולאחרי כל אריכות הדברים בהתוועדות דח"י אלול¹⁰³ בנוגע לנתינת צדקה בלילה — הרי הזמן שלאחרי חצות לילה (שזהו הזמן דאמירת סליחות הא') הו"ע אחר, ואז בודאי אפשר ליתן צדקה¹⁰⁴ (ועאכו"כ בשאר הימים שאמירת הסליחות היא באשמורת הבוקר).

וע"ד שמצינו בנוגע ללימוד מקרא ואמירת תהלים¹⁰⁵, שזמנו ביום ולא בלילה (כמובן מדברי המדרש¹⁰⁶ "מנין הי' משה יודע (בהיותו בהר) אימתי יום ואימתי לילה, אלא בשעה שהי' הקב"ה מלמדו מקרא הי' יודע שהוא יום, ובשעה שהי' מלמדו משנה הי' יודע שהוא לילה") — שהגבלה זו היא רק לפני חצות לילה, אבל לא לאחרי חצות לילה¹⁰⁷.

וזוהו ביאור נוסף בהנהגת רבותינו נשיאינו שהיו עורכים מגבית צדקה בפורים בלילה — כיון שזה הי' לאחרי חצות לילה.

99 קהלת ד, יב. ראה פנ"ח שער הנהגת הלימוד.

100 אלי' זוטא פכ"ג. סידור האריז"ל (להרש"ש) סדר הלימוד

101 תהלים יז, טו. באשמורת. כוונת הלימוד (ליל ששי). ק"ש

102 ב"ב יו"ד, סע"א. שעל המטה. שו"ע האריז"ל תוספת שבת

103 ס"א. שם ס"ז.

104 ראה גם תו"מ חע"ד ע' 60. וש"נ. 106 יל"ש תשא רמז תו.

107 ראה גם תו"מ חנ"ה ע' 217. וש"נ.

ובפרטיות יותר:

כיון שמנהג חב"ד שסליחות הא' מתחילין "אחר חצות לילה ובסמוך לה"¹⁰⁸,

— וטעם הדבר, בפשטות, דכיון שאומרים הפיוט "במוצאי מנוחה", הרי זה צ"ל בסמיכות ליום השבת, אלא שקודם חצות לילה אין אומרים סליחות¹⁰⁸, ולכן מתחילין אחר חצות לילה, אבל באופן היותר סמוך וקרוב לה —

הנה לימוד התורה קודם אמירת הסליחות יכול להיות לפני חצות לילה; וכדי שנתנית הצדקה קודם אמירת הסליחות תהי' לאחר חצות, אפשר להתחיל אמירת הסליחות כמה דקות לאחרי חצות, כך, שתהא שהות ליתן צדקה לפני אמירת הסליחות (והרי אין זה ענין הדורש אריכות זמן, כיון שלא מדובר אודות חיפוש עני שזקוק לצדקה, אלא אודות נתינה לקופת צדקה, שאפשר לעשות זאת ברגע כמימרא).

ובנוגע לענין בתורה שילמדו לפני אמירת הסליחות — הנה ע"פ מ"ש במכתב¹⁰⁹ "מה טוב (ללמוד) ענין שלם כולל גם המסקנה, שאז יש בזה גם המעלה שבהלכה דוקא", הצעתי, שילמדו מאמר רבינו הזקן (עכ"פ התחלתו וסיומו) ד"ה לך הוי' הצדקה²⁷ שנדפס בהתחלת הסליחות, שיש בו ענין בתושב"כ, ענין בתושבע"פ, וגם ענין של מסקנה להלכה בנוגע לצדקה¹¹⁰.

ומובן שענין זה שייך לא רק לחסידי חב"ד, אלא לכל בתי הכנסת כו' — שהרי אמרו חז"ל¹¹¹ "קבל את האמת ממי שאומרה", שהם דברים שהובאו בספרים, כך, שכל אחד יכול לראותם בספרים בעצמו, ואז יכולים להחשב כהוראה ופס"ד שלו.

ויש לחזור עוה"פ בקיצור על נקודת הדברים בנוגע לפועל¹¹² — שכדאי לפרסם בכל מקום ומקום אודות הצעה הנ"ל לקשר אמירת הסליחות עם הקדמת לימוד ענין בתורה ונתינת צדקה, ועי"ז יתוסף בפעולת אמירת הסליחות וההמשכה שעל ידה כו'.

111) ראה רמב"ם בהקדמה לשמונה פרקים. רמ"א בהקדמה לספרו מחיר יין.
112) כ"ק אדמו"ר שליט"א הוסיף: עבור אלו שאינם שומעים, כיון שישנים ונמצאים ב"עולם החלומות", ובמקום שמחשבתו של אדם שם הוא נמצא...

108) מג"א או"ח סתקס"ה סק"ה.
109) שבהערה 92 (ע' רמא) בהערה ד"ה ענין.
110) נזכר גם הענין ד"חסד" — ח"ס דלי"ת דהיינו (הנתינה) לדל ואביון דלית לי' מגרמי' כלום כו', כמבואר בתניא אגה"ק (ס").

יט. וכאן המקום לערר עוה"פ¹¹³ בנוגע לאורחים שהגיעו ליו"ט, שיסדרו עבורם מקום אכילה ולינה וכו', כבכל שנה, וכן יסדרו עבורם סדר לימוד — עכ"פ פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית, וכאמור לעיל, שע"י לימודם של האורחים יפעלו גם על התושבים דכאן, "תושבים" בעיקר בעניני העולם כו'.

וכדי שלא יהי' באופן של "קדירא דבי שותפיי"¹¹⁴, יבחרו אחד — ע"פ ריצוי הרוב — שיהי' האחראי שישתדל לפעול בכל הנ"ל על הצד הטוב ביותר.

כ. ויה"ר שע"י כהנ"ל יפעלו להמשיך בימי הסליחות כל הענינים הטובים כו'.

ובאופן ד"אתם נצבים גו"³², מלשון "נצב מלך"¹¹⁵, שמורה על התוקף ד"אמר מלכא עקר טורא"¹¹⁶, מבלי להתפעל משום דבר כו', ו"כולכם", "ראשיכם שבטיכם וגו' מחוטב עציך עד שואב מימך"³², שע"י ניתוסף בענין הברכה — "ברכנו אבינו כולנו כאחד"¹¹⁷ (ובאופן שעוד לפני ש"כולנו כאחד" — כבר "ברכנו אבינו").

ותומשך הברכה בענינים הרוחניים — כהמשך הכתוב¹¹⁸ "לעברך כברית וגו'", וגם בענינים הגשמיים [ואדרבה, שהרי עיקר הדין בר"ה הוא על ענינים גשמיים¹¹⁹, ובאופן שבנ"י עושים מהגשמיות — רוחניות⁸⁸], שימושכו "מידו המלאה הפתחה הקדושה והרחבה"¹²⁰, וגם (כמ"ש בסידור הבעש"ט) "הגדושה"¹²¹, למטה מעשרה טפחים.

[בסיום ההתוועדות, וכן לאחר תפלת מנחה, התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן הניגון "ופרצת"].

(113) ראה גם שיחת ח"י אלול ס" (לעיל ע' ...). וש"נ.
 (114) עירובין ג, סע"א. וש"נ.
 (115) מלכים"א כב, מח. וראה אוה"ת נצבים ע' א"ר.
 (116) ראה ב"ב ג, ב.
 (117) ברכת "שים שלום" בתפלת העמידה. וראה תניא פל"ב.
 (118) ראה לעיל הערה 64.
 (119) ראה הגהות מיימוניות הל' תשובה רפ"ג (בשם הרמב"ן). הובא בלקו"ת דרושי ר"ה נט, ב.
 (120) נוסח ברכה הג' דברהמ"ז.
 (121) ראה גם תו"מ חנ"ג ס"ע 43. וש"נ.

הוספה

בי"ה, יטי' מני"א תשי"ט
ברוקלין

האברך שלמה שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מי"ג במנחם מאם הדרך, ובודאי גם בבואו
למקומו יכתוב מהנעשה אתו ומאופן הסתדרותו.

ויהי רצון שתהי' הסתדרותו באופן שינצל כשרונותיו למטרתם הפנימית
הוא תכלית בריאת האדם, כדבר משנה אני נבראתי לשמש את קוני, שבוה שתי
נקודות, העבודה עם עצמו והעבודה עם הזולת, מיוסדה על הציווי והכלל גדול
שבתורה ואהבת לרעך כמוך, וגם על זה נאמר אין לך דבר העומד בפני הרצון,
ובפרט שהרי מתקרבים אנו לעת רצון הוא חדש אלול חדש הרחמים, וכסיפור
רז"ל בזה, שזהו ג"כ אחד הטעמים שתוקעין בשופר בכל יום מימי החדש זה
(לבד שבת וערב ראש השנה מטעמים מיוחדים) שאז העבודה בנקל יותר
ובפעילות יותר [אף שגם אז צ"ל עבודה, וכהודעת חז"ל לא יגעת ומצאת אל
תאמין, אלא שהיגיעה והפעולות מצליחים ביותר וביותר וק"ל].

בברכה לבשו"ט ומפורטות בכל האמור

בשם כ"ק אדמו"ר שליטי"א
מזכיר

האברך שלמה: רובעל, בוענאס. אגרת נוספת אליו — אג"ק ח"כ אגרת ז'תרו.
כדבר משנה אני נבראתי לשמש את קוני: קידושין בסופה.
הציווי והכלל גדול שבתורה ואהבת לרעך כמוך: קדושים יט, יח ובתו"כ ופרש"י.
אין לך דבר העומד בפני הרצון: ראה זח"ב קסב, ריש ע"ב.
לעת רצון הוא חדש אלול חדש הרחמים: ראה טור או"ח רסתקפ"א. לקו"ת ראה לב, א ואילך.
לג, א ואילך. ובכ"מ.
וכסיפור רז"ל... אחד הטעמים שתוקעין בשופר כו': ראה פדר"א פמ"ו — הובא בטור שם.
וכהודעת חז"ל לא יגעת ומצאת אל תאמין: מגילה ו, ריש ע"ב.

ב

בי"ה, י"א אלול תשי"ט
ברוקלין

הווי"ח אי"א נו"נ וכו' מוה' ... שי'.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מו' אלול, בו כותב ע"ד הנהגתו והנהגת ב"ב שיחיו, שיש
ממציאים טעם שישנה הנהגה בה הורגל, ושואל דעתי בזה,

לפלא השאלה וגם הספק בזה, בה בשעה שיודעים אנו שבעניני מצות
ויראת שמים, אפילו באם נהג רק ג"פ ומוכרח אחרי כן לשנות, צריך בזה להתיר
נדר (עיי'ן שער הכולל להסידור פרק ל"ו) — שמזה פשוט שבאם אין הכרח גמור,
צריך להמשיך בהנהגות אלו,

ויהי רצון שאדרבה, ממנו יראו וכן יעשו גם כל אלו שבסביבתו, וזכות
הרבים תלוי' בו.

ויהי רצון שתהי' הזזה בזה בימי חדש אלול זה, וכמבואר בספר מטה
אפרים, שבחדש זה צריך לתקן כל הצריך בדק בעניני מצות.
בברכה לבשו"ט ולכוח"ט

מ. שניאורסאהן

ב

מהצתקה.

שער הכולל להסידור פרק ל"ו: כ"ה — "פרק ל"ו" — בהצתקה שתח"י. וראה שם פמ"א
ס"ג (בהוצאות הישנות — דף לו, ד).
זכות הרבים תלוי' בו: אבות פ"ה מי"ח.
בספר מטה אפרים: סתקפ"א סוס"י.

ועד הנחות בלה"ק

מכון להוצאה לאור תורת כ"ק ארמו"ר מליובאוויטש זצוקללה"ה נבנ"מ ז"ע

Lahak Hanochos Inc. 788 Eastern Parkway, Suite 408, Brooklyn, N.Y. 11213

Tel. (718) 604-2610 Email: info@lahak.org

ב"ה. י"א אלול, ה'תשפ"א

שהחיינו וקיימנו והגיענו

הננו שמחים לבשר כי ניתן להשיג את הספר

תורת מנחם כרך עד

הכולל את מאמרי דא"ה ושיחות קודש

מראש השנה עד ש"פ מקץ, שבת חנוכה ה'תשל"ד

*

כן ניתן להשיג את ע"ג כרכים הראשונים
ואת סדרת ספרי המאמרים תשי"א — תשל"ד

בחנויות הספרים המובחרות

ובחנוות הספרים קה"ת בארה"ב ובאה"ק

www.lahak.org

או בטלפון: בארה"ב 718-604-2610; באה"ק 03-9606-018

לעילוי נשמת

אבינו הרה"ח הרה"ת וכו' ר' **משה חיים** ז"ל

ב"ר **תנחום זאב** הי"ד

נפטר כ"ף אלול ה'תשע"ד

סאַפּאַטשקיןסקי

ת' נ' צ' ב' ה'

ולזכות אמנו מרת **שרה לאה** שתליט"א

נדפס על ידי ולזכות

בתם וחתנם

מרת **רבקה נעמי** ובעלה הרה"ת ר' **יוסף יצחק**

ומשפחתם שיחיו לאורך ימים ושנים טובות ובריאות

ליין